

Batıdan ve Dođudan

GIORGIO BASSANI

*

ITALO CALVINO

Zeki Z Kırmızı

2020-2022

©

Sunuş

İçindekiler

1. *Giorgio Bassani*

2. *İtalo Calvino*

3. *Karşılaştırma ve Sonuç*

GIORGIO BASSANI

(1916-2000, İtalya)

Bassani, Giorgio; Surların İçinde: Beş Ferrara Öyküsü (*Dentro le mura: Cinque Storie Ferraresi, 1956, Öykü*), Çev. Leyla Tonguç Basmacı, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Kasım 2018, İstanbul, 169 s.

*

Bassani, Giorgio; Altın Gözlük (*Gli occhiali d'oro, 1958, Roman*), Çev. Yelda Gürlek, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Şubat 2016, İstanbul, 90 s.

*

Bassani, Giorgio; Finzi-Contini'lerin Bahçesi (*Il Giardino dei Finzi-Contini, 1962, Roman*), Çev. Neyyire Gül Işık, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Eylül 2015, İstanbul, 234 s.

*

Bassani, Giorgio; Kapının Ardında (*Dietro la porta, 1964, Roman*), Çev. Yelda Gürlek, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Ağustos 2016, İstanbul, 106 s.

(2019)

*

Bassani, Giorgio; Balıkçıl (*L'airone, 1968, Roman*), Çev. Yelda Gürlek, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Kasım 2017, İstanbul, 140 s.

*

Bassani, Giorgio; Kuru Otların Kokusu (*L'odore del fieno, 1972, Öykü*), Çev. Yelda Gürlek, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Haziran 2018, İstanbul, 82 s.

(2020)

ITALO CALVINO

(1923-1985, İtalya)

Calvino, Italo; Örümceklerin Yuvalandığı Patika (*Il sentiero dei nidi di ragno*, 1947), Çev. Kemal Atakay,
Yapı Kredi Yayınları, Birinci basım, Kasım 2007, İstanbul, 167 s.

Calvino, Italo; Karga Sona Kaldı (*Ultimo viene il corvo*, 1949),
Çev. Eren Cendey,
Can Yayınları, Birinci basım, Kasım 2000, İstanbul, 231 s.

Calvino, Italo; İkiye Bölünen Vikont (*Il visconte dimezzato*, 1952),
Çev. Rekin Teksoy,
Can Yayınları, Birinci basım, 1990, İstanbul, 120 s.

Calvino, Italo; Savaşa Giriş (*L'entrata in guerra*, 1954), Çev. Kemal Atakay,
Can Yayınları, Birinci basım, 1998, İstanbul, 93 s.

Calvino, Italo; Ağaca Tüneyen Baron (*Il barone rampante*, 1947),
Çev. Aydın Emeç,
E Yayınları, Birinci basım, Mart 1971, İstanbul, 254 s.

Calvino, Italo; Varolmayan Şövalye (*Il cavaliere inesistente*, 1959),
Çev. Gül Işık,
Ada Yayınları, Birinci basım, Ekim 1985, İstanbul, 142 s.

Calvino, Italo; Atalarımız (*I nostri antenati*, 1960),
[*İkiye Bölünen Vikont*, Çev. Rekin Teksoy; *Ağaca Tüneyen Baron*,
Çev. Filiz Özdem; *Varolmayan Şövalye*, Çev. Neyyire Gül Işık]
Yapı Kredi Yayınları, Beşinci basım, Mayıs 2018, İstanbul, 435 s.

Calvino, Italo; Gözlemci (*La giornata d'uno scrutatore*, 1963),
Çev. Aydın Emeç,
Can Yayınları, Birinci basım, 1998, İstanbul, 104 s.

Calvino, Italo; Sandık Gözlemcisinin Uzun Günü (*La giornata d'uno scrutatore*, 1963), Çev. Semir Sayıt,
Yapı Kredi Yayınları, Dördüncü basım, Şubat 2017, İstanbul, 75 s.

Baranelli, Luca/ Ferrero Ernesto; Calvino Albümü (*Album Calvino*, 1995),
Çev. Neyyire Gül Işık,
Yapı Kredi Yayınları, Birinci basım, Mayıs 2018, İstanbul, 202 s.,
Fotoğraflı.

(2018)

*

Calvino, Italo; Marcovaldo ya da Kentte Mevsimler
(*Marcovaldo ovvero Le stagioni in città*, 1963, Öykü), Çev. Rekin Teksoy,
Can Yayınları, Birinci Basım, 1991, İstanbul, 146 s.

*

**Calvino, Italo; Kozmokokmik Öyküler, (*Le Cosmicomiche*, 1965, Öykü),
Çev. Eren Yücesan,
Can Yayınları, Birinci Basım, 1990, İstanbul, 160 s.**

*

**Calvino, Italo; Bütün Kozmokokmik Öyküler (*Tutte Le Cosmicomiche*, 2002,
Öykü), Çev. Eren Yücesan Cendey/ Şemsa Gezgın,
Yapı Kredi Yayınları, Beşinci Basım, Şubat 2018, İstanbul, 361 s.**

*

**Calvino, Italo; Zor Sevdalar (*Gli amori difficili*, 1970, Öykü),
Çev. Rekin Teksoy/ Semin Sayıt,
Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Eylül 2018, İstanbul, 361 s.**

*

**Calvino, Italo; Görünmez Kentler (*Le Città invisibili*, 1972, Deneme,
Çev. Işıl Saatçioğlu,
Remzi Kitabevi Yayınları, Birinci Basım, Kasım 1990, İstanbul, 200 s.**

*

**Calvino, Italo; Kesışen Yazgılar Şatosu (*Il castello dei destini incrociati*,
1972, Roman), Çev. Semin Sayıt,
Can Yayınları, Birinci Basım, 1996, İstanbul, 128 s., Resimli.**

*

**Calvino, Italo; Amerika'da Bir İyimser.1959-1960 (*Un ottimista in Amerika*.
1959-1960, 2014, Deneme), Çev. Neyyire Gül Işık,
Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, 1Şubat 2017, İstanbul, 191 s.,
Fotoğraflı.**

*

**Calvino, Italo; Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu (*Se una notte d'inverno un*
viaggiatore, 1979, Roman), Çev. Ülker İnce,
Can Yayınları, Birinci Basım, 1990, İstanbul, 263 s.,**

*

**Calvino, Italo; Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu (*Se una notte d'inverno un*
viaggiatore, 1979, Roman), Çev. Eren Yücesan Cendey,
Yapı Kredi Yayınları, Onyedinci Basım, Nisan 2019, İstanbul, 249 s.**

*

**Calvino, Italo; Palomar (*Palomar*, 1983, Roman), Çev. Rekin Teksoy,
Can Yayınları, Birinci Basım, 1991, İstanbul, 122 s.**

(2019)

*

**Calvino, Italo; Üç Deneme (Collezione di Sabbia, 1984, Deneme),
Çev. Bilge Karasu,
Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Eylül 1993, İstanbul, 37 s.**

*

**Calvino, Italo; Kum Koleksiyonu (Collezione di Sabbia, 1984, Deneme),
Çev. Kemal Atakay,
Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Ekim 2008, İstanbul, 214 s.**

*

**Calvino, Italo; Jaguar-Güneş Altında (Sotto il sole giaguaro, 1986, Öykü),
Çev. Kemal Atakay,
Can Yayınları, Birinci Basım, 1997, İstanbul, 93 s.**

*

**Calvino, Italo; San Giovanni Yolu (La strada di San Giovanni, 1990, Anı),
Çev. Kemal Atakay,
Yapı Kredi Yayınları, İkinci Basım, Şubat 2014, İstanbul, 93 s.**

*

**Calvino, Italo; Klasikleri Niçin Okumalı? (Perché leggere i classici, 2002,
Deneme), Çev. Kemal Atakay,
Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Mayıs 2008, İstanbul, 291 s.**

*

**Calvino, Italo; Sen 'Alo' Demeden Önce (Prima che tu dica 'pronto', 2002,
Öykü), Çev. Şemsa Gezgin,
Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Aralık 2007, İstanbul, 214 s.**

(2020)

Paris'te Bir Münzevi¹

Artık Calvino'da sona doğru geliyorum. Bir yılı aştı toplu Calvino okumam. Ölümü sonrası (*post mortem*) derlenen kitaplarından sonuncusu **Paris'te Münzevi**². Aslında bir de mektuplarını derleyen bir kitap var. Onunla bitireceğim Calvino okumamı. Arkasından Calvino hakkında kesinlikle yazmak istiyorum. Gerçi kimseye bırakmamış, kendi yazısı hakkında en alçakgönüllü ve yetkin yorumu da yine kendisi yapmış aslında. Neyyire Gül Işık'ın eşsiz çevirisinden **Paris'te Münzevi** de işte kendi yapıtına açıklık getiren, onu anlamamızı olanaklı kılan bir derleme. Uzun sürdü ama keyifli bir okumaydı. Calvino yazımda ele alacağım, yararlanacağım için şu an üzerinde hiç durmayacağım. Özellikle yazınla buluşma, yaratıcı dönüşümleri ve gerekçeleri, solla ve siyasetle ilişkileri aydınlatıcıydı.

---

¹ 2021 yılında yazılmış, gözden geçirilmiştir.

² Italo Calvino; **Paris'te Bir Münzevi** (*Eremita a Parigi*, 1994), Çev. Neyyire Gül Işık, Yapı Kredi yayınları, Birinci basım, 2005, İstanbul, 264 s.

Yeni Bir sayfa³

İtalya'da ilk basımı Calvino (1923-1985) ölmeden 5 yıl önce 1980 yılında yapılan önemli yazılar derlemesi **Yeni Bir Sayfa**'yı⁴ büyük bir keyif ve ilgiyle okudum. Yazdığı tüm türlerde aynı okuma hazzını yaşatan bu çağından (20.yy.) taşmış yazar ayrıntıları atlamayan, duru ve seçik bir dille, öncelikle yazın ve sanat olmak üzere değişik konularda görüşlerini sorumlulukla dile getirmiş ve yayımlamıştır. Gençlik çalışmalarıyla ileri yaş, olgunluk yazıları arasında anlamlı bir sıçrama yaptığı açık olan Calvino, geride bıraktığı görüşleri için bile yerli yerinde bir sevecenliği içinde taşımış, kendini eleştirdiğinde bile bağışlanabilir, saygıya değer bulmuştur. Ama bundan kimse bir kendini beğenmişlik (*kibirlilik*) sonucu çıkarmasın. Anlağıyla, anlama tutkusunu oyun cesaretiyle ilişkilendiren bana göre büyük İtalyan yazar erken ölmüştür.

Kemal Atakay'ın güzel, eşsiz Türkçesiyle özgün dilinden çevrilen denemelerin sunuşunda Calvino, kitabın izleğini özetlerken, bir süre yürekten bağlı olduğu yazın üzerinden toplum kurma düşlerinin her iki çizgide de başarısızlığa uğradığını, ne yazının ne de toplumların beklentilere yanıt vermediklerini, kendisinin her iki cephede artan karmaşıklığa elinden geldiğince ayak uydurmaya çabaladığını, "sonra yavaş yavaş temel tutumunun artık geçerli olmadığını anla(ı)ğını" (9) söylüyor. Doğrusu Calvino'nun bu özeleştirel saptamaları kendisine dert olmasa da tüm Calvino okumam boyunca bana dert olmuştur, hemen belirteyim. Yine de sevgim azalmadı Calvino metinlerine. Aynı sunuşunda kitabın adının nereden geldiğini şöyle açıklıyor: "*Ama Yeni Bir Sayfa, kişisel deneyimimizi, ondan bir biçimde yararlanabilmemiz için olduğu gibi saptamak zorunda olduğumuz duygusunu da yansıtıyor.*" (10)

1955-1978 arasını derleyen toplamda Calvino yazınına açılmayan kimi kilit yargıları yakın gelecekte Calvino yazımda ayrıntılı kullanacağım. Burada kitap üzerinde uzunca durmayacağım bu nedenle. Bir iki noktayı saptamakla yetineceğim.

İtalyan yazınında faşizm sonrası 'bölgesel gerçekçilik'ten söz etmesi (27) ilginçti ve usuma Giorgio Bassani (1916-2000) takıldı örneğin. (Adriyatik Denizi'ne açılan İtalya-Ferrari bölgesi anlatıcısı.) Ama hemen arkasından romanın coğrafya boyutunda değil tarih boyutunda yaşayan bir tür olduğunu ekliyor (ki tartışılabilir). (28) Çağında İtalya'da etkili üç yazın akımını ele alırken 'epiğin, elejiye ya da hüzün çerçevesinde duygusal ve pikolojik derinleşmeye yöneldiği' öne çıkan ilk çağdaş yazın akımı kapsamında Cassola ve Bassani'ye odaklandığı yerde Bassani hakkında şunu yazıyor '**Günümüz İtalyan Yazınında Üç Akım**' (1959) yazısında: "...hep Ferrara şehrindeki Yahudi burjuvazisi üzerine yazar; onların bireysel ve ailece yaşadıkları aracılığıyla, Alman işgali sırasındaki ırkçı kovuşturma ve Direniş yılları, bir taşra toplumunun mikrokozmosu üzerinden okura ulaşır ve solmuş eski bir fotoğrafın hüznünden uç verircesine uç verir trajedi." Ve ekliyor yine tartışmalı biçimde: "Gerek Cassola'da, gerek Bassani'de roman, Direniş'in bireysel yaşamlarda ve kolektif tarihte temsil ettiği epik, trajik ve ahlaki gerilimle yüklü öge ile her şeyin üstünü örten, uyutan, silen zamanın lirik, elejiye özgü ögesi arasındaki karşıtlıktan doğar ve asıl galip, bu ikinci ögedir." (72-3)

³ 2021 yılında yazılmış, gözden geçirilmiştir.

⁴ Calvino, Italo; **Yeni Bir Sayfa** (*Una pietra sopra*, 2002, *Deneme-Söyleşi*), Çev. Kemal Atakay, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Aralık 2008, İstanbul, 371 s.

Biçem hakkında 1960'ta (**Pavese: Olmak ve Yapmak**) söyledikleri de yabana atılır gibi değildir: “*Dünyayla ilişkimizi dile getirmek üzere bir temel koordinatlar sisteminin seçilmesi.*” (80) Ona göre, yazın bize yalnızca ‘*tutum*’larla ilgili bir şeyler öğretebilir.

Belle-Epoque, Zola ve *Beatnik* kuşağıyla ilgili çok ilginç değerlendirmeler ve yorumlar yapmaktan geri durmayan Calvino, Freud ve Kafka hakkında şunları der (1962, **Labirente Meydan Okuma**): “*Ne var ki ne Freud’u ne Kafka’yı ‘derin’ olarak görmüyorum; onları, her ikisi de -her biri kendi usulünce- katı, kuru, kupkuru oldukları için iki usta olarak görüyorum.*” (114) Nesnelci, yapısalcı romanı ‘*labirentlerin güçlüklerinden uzak durarak labirentlerin üstesinden gelebileceğini sanmak*’la eleştirir. (121) 1965 yılında Paese Sera’da **Artık İddialı Açıklamalarda Bulunmayacağım** başlıklı yazısını yayımlar. Tartışmalar amacı aşmış görünmektedir ve Calvino incinmiştir.

İlginç, katılmakta güçlük çektiğim bir yargısı var Alan Tanımlamaları: Komedi (1967) başlıklı yazısının girişinde: “*Yergiyi oluşturan öğelerden biri ahlakçılık, biri de alaydır. Her iki öğenin de benden uzak olmasını isterim.*” (189) **Kimin İçin Yazıyoruz (Varsayımsal Kitap Rafı)** (1967) yazısı ise bir kez daha okunmalı. 60 sonlarına doğru yazın anlayışı ve kendi yazınsal tutumunda ‘sibernetik’ vb. kavramları dikkate alan bir yeni bireşime (sentez) eğilimi dikkati çekiyor. Ona göre, “*yazınsal yaşamın belirleyici ânı okuma*”dır. (206) Yazını masala bağlayan, miti ise her ikisini alttan, diplerden besleyen kaynak olarak gören anlayışı ise benim açımdan üzerinde özellikle durulması gereken bir konu. Mit-masal karşıtlığı yazının kaynağına ilişkin bir açıklama olarak anlaşılabilir mi? Masal (yazın) mitin boşluklarını aşma yönünde (umutsuz?) bir girişim mi? Kulak verelim: “*Mit hemen billurlaşma, sabit formüllerle aktarılma, mit kurma aşamasından ritüel aşamasına; dolayısıyla, anlatıcının elinden, mitlerin korunup yüceltilmesiyle görevli kabile kurumlarının eline geçme eğilimi gösterir. Kabilenin göstergeler sistemi, mitle ilişki içinde düzenlenir, belirli sayıda gösterge tabu haline gelir ve dindışı anlatıcı bunları doğrudan kullanamaz; anlatıcı yeni öykü oluşturma yöntemleri bularak bunların çevresinde dolaşmaya devam eder, ta ki bu yöntemsel ve nesnel çalışma sürecinde bilinçdışından ve yasaktan yeni bir aydınlanma -kabileyi yeniden göstergeler sistemini değiştirmeye zorlayan bir aydınlanma- elde edinceye dek.*” (211)

Benim Ayrıntı baskısından geçmişte okuyamadığım Northrop Frye (**Eleştirinin Anatomisi**, özgün dilde 1957) kitabı hakkında 1969 tarihli yazısı da önemli Calvino’nun. Yazısını şu tümceyle bitirir: “*Edebiyat, bilinen kitapların değerini değiştiren gizli, uzak kitabı arayıştır, gün yüzüne çıkarılacak ya da yaratılacak olan yeni gizli metne doğru gerilimli uzanıştır.*” (238) Kitabın önemli bir bölümünü de Fransız düşünür, gelecek tasarımcısı Charles Fourier üzerine ayrıntılı yazılar (3 yazı) dolduruyor. Bir başka önemli yazısında (**Arkeoloğun Bakışı**, 1971) insanbiçimci (*antropomorfik*) bakış açısına yönelttiği anlamlı eleştiriler söz konusu.

Yazarken, ‘*insan*’ olmaktan sakınmalı mıyız sorusuna verdiği karşılık yeni bir ‘*pathos*’ yaratma zorunluluğu. (**Bir Okur Kitlesi Projesi**, 1974) Calvino’ya göre, “*Edebiyat her şeyden önce sessiz olana ses verdiğinde, henüz bir adı olmayana, özellikle de siyasal dilin dışladığına ya da dışlamaya çalıştığına bir ad verdiğinde gereklidir, siyaset için.*” (**Edebiyatın Doğru ve Yanlış Siyasal Kullanımları**, 1976) (336)

Derlemenin en önemli yazısı ise son yazı olan **Edebiyatta Gerçeklik Düzeyleri** (1978). Yazıda ‘okumanın içindeki inanırlık’tan söz etmesi bir gözlem bilgisi olarak geçiştirilemez. Şöyle diyor: “*Yazarın adı ardında ayırt edebileceğimiz ardışık öznellik ve kurmaca katmanları, yazan ben’i oluşturan çeşitli ben’ler. Herhangi bir edebiyat*

yapıtının birincil koşulu şudur: Yazan kişi, yapıtın yazarı olan o ilk kişiyi yaratmak zorundadır. Bir kişinin, yazdığı yapıta bütün benliğini koyduğu, sık sık söylenen, ama asla gerçeği yansıtmayan bir sözdür. Yazar yazıda her zaman kendi benliğinin yalnızca bir yansımasını devreye sokar; bu, kendi benliğinin gerçek bir parçasının yansıması olabileceği gibi, kurmaca bir ben'in, bir maskenin yansıması da olabilir. Yazmak, her defasında psikolojik bir tutumun, dünyayla bir ilişkinin, biçim verilmiş bir sesin, dilsel araçlardan, deneyimin verilerinden ve imgelemin hayallerinden oluşmuş türdeş bir bütünün, kısacası bir üslubun seçilmesini öngörür. Yazar, bir oyuncu gibi bir role bürünüp yazdığı andaki benliğinin o yansımasıyla özdeşleştiği ölçüde yazardır.” (364)

Seçme Mektuplar 1940-1985⁵

Calvino toplu okumamın son kitabı⁶; ölümüne (1985) değin yazdığı mektuplardan Luca Baranelli'nin hazırladığı ve Milano'da 2000 yılında yayımladığı **Seçme Mektuplar 1945-1985**... Sanırım iki yıla yakın süren Italo Calvino okumamın keyifli bir okuma olduğunu söylemeliyim en başta. Geçen yüzyılın (20.) en duyarlı ve işlek anlayışını (*zekâ*) taşıyan Avrupalı aydınlardan biri olan ve yaşamı da yüzyılın içinde başlayıp biten yazarın klasik kavramına nice sayılı olsa ve ondan beslense de kavramın en gerçek anlamında çağcıl (*modern*) bir yazar olduğu söylenebilir. İlk birkaç kitaptan sonra, olgunlaştıkça alçakgönüllü bir yazı emekçisine bürünen imgesi okurunu yanıltmamalı. Vidaların, civataların, mühendislik tasarımlarının ötesinde aslında baskılı çip (*chip*) bütünleşik (*entegre*) devrelere denk bir sofistike kavrayışı taşımak, aktarmakla kalmadı, yazınsal karşılıklarını üretti. Yazı-biçim oyunları (*oolipsizm*), bunun belirtilerinden yalnızca biri. Gönüllü, özverili, çok çalışkan ve sorumlu bir Avrupa aydını olan Calvino için artık bir yazı yazmanın sırası. Toplu bir değerlendirme yapacağım.

Böyle bir yazı için yapıtlarının, denemelerinin yanı sıra başvurulacak en önemli kaynağın mektupları olduğunu görmek beni sevindirdi. Çünkü kişisel türlere (mektup, anı, vb.) pek sıcak bakmam ve uzak dururum. Kaynak olarak kullanımda alt sıralara koyarım genelde bu türden metinleri. Ama Calvino, Baranelli'nin derlediği mektuplarında daha çok kamusal yüzünü açığa çıkaran ve yazınsal düzeyi tutturun bir nitelik eşiğinin altına düşmüyor. Calvino söz konusu olduğunda, çok önemli olan metin hazzı, tadı kaygısı mektuplarda da hemen ayrımsanabiliyor. Kendisi beğeni, güzelduyu (*estetik*) açısından tam bir güzellikbilimci (*estet*) ve ürünleri de bu anlamda bir değerlendirme düzeninin parçası. Okur beğenisine doğrudan yönelik önermeler dizisi olarak tanımlansalar yeridir. Okurunu da güzellikbilimi (*estetik*) yargısına ulayan bir önermedir tüm yapıtı. Ama daha ötesi var. Bir tür Einstein'a özgü 'alan' karmasının, 'bileşik alan kuramı'nın (*unified field theory*) peşinde ve güzellikbilimini de sonul alanın yansımalarından, dışavurumlarından biri olarak gördüğünün kanıtı işte yapıtı, hatta yaşamı!

Tüm bunların üzerinde durmayı düşünüyorum, mektuplarını yazacağım yazıda birincil kaynak olarak kullanmayı umuyorum. Belki aynı yazıda kuzey İtalya'nın Batı ve Doğusundan iki yazarı (Doğuda Italo Calvino, Batıda Giorgio Bassani) karşılaştırırım. Bassani'yi de toplu okumuş ama hakkında yazmamıştım.

*

İlk gençlik dönemi mektuplarındaki kendini beğenmiş, yetkin, baskın ataklığı ve tinselliği zaman içinde keskin köşelerini yumuşatarak ama aynı ödünsüzlükle sürüyor ve mektuplar bunu da dolaylı biçimde gösteriyor. Elbette başka şeyleri de... Yayımlanma dönemlerinde yapıtları üzerine kendi görüşlerini de izlemek doğrusu çok keyifli. Kendi yapıtı karşısında yansızlığını koruması ve tutumunda inandırıcılığı bir başka güzellik. Çok erken öldü. Sanırım yaşadıklarımızı görmesini isteyeceğim ve kulağımı kendisine doğrultacağım insanlardan biri olurdu, soldaki serüveni beni çok

⁵ 2022 yılında yazılmış, gözden geçirilmiştir.

⁶ Italo Calvino; **Seçme Mektuplar 1945-1985** (*Lettere/ 1945-1985, 2000*), Çev. Meryem Mine Çilingiroğlu, Yapı Kredi Yayınları, Birinci basım, Haziran 2017, İstanbul, 544 s.

mutlu etmese de. Yine de onun yerinde olmadım, onun yaşadığı, deneyimlediği şeyi yaşamadım, deneyimlemedim.

KAYNAKLAR

- Bassani, Giorgio; **Surların İçinde: Beş Ferrara Öyküsü** (*Dentro le mura:Cinque Storie Ferraresi, 1956, Öykü*), Çev. Leyla Tonguç Basmacı, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Kasım 2018, İstanbul, 169 s.
- Bassani, Giorgio; **Altın Gözlük** (*Gli occhiali d'oro, 1958, Roman*), Çev. Yelda Gürlek, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Şubat 2016, İstanbul, 90 s.
- Bassani, Giorgio; **Finzi-Contini'lerin Bahçesi** (*Il Giardino dei Finzi-Contini, 1962, Roman*), Çev. Neyyire Gül Işık, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Eylül 2015, İstanbul, 234 s.
- Bassani, Giorgio; **Kapının Ardında** (*Dietro la porta, 1964, Roman*), Çev. Yelda Gürlek, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Ağustos 2016, İstanbul, 106 s.
- Bassani, Giorgio; **Balıkçıl** (*L'airone, 1968, Roman*), Çev. Yelda Gürlek, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Kasım 2017, İstanbul, 140 s.
- Bassani, Giorgio; **Kuru Otların Kokusu** (*L'odore del fieno, 1972, Öykü*), Çev. Yelda Gürlek, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Haziran 2018, İstanbul, 82 s.

*

- Calvino, Italo; **Örümceklerin Yuvalandığı Patika** (*Il sentiero dei nidi di ragno, 1947*), Çev. Kemal Atakay, Yapı Kredi Yayınları, Birinci basım, Kasım 2007, İstanbul, 167 s.
- Calvino, Italo; **Karga Sona Kaldı** (*Ultimo viene il corvo, 1949*), Çev. Eren Cendey, Can Yayınları, Birinci basım, Kasım 2000, İstanbul, 231 s.
- Calvino, Italo; **İkiye Bölünen Vikont** (*Il visconte dimezzato, 1952*), Çev. Rekin Teksoy, Can Yayınları, Birinci basım, 1990, İstanbul, 120 s.
- Calvino, Italo; **Savaşa Giriş** (*L'entrata in guerra, 1954*), Çev. Kemal Atakay, Can Yayınları, Birinci basım, 1998, İstanbul, 93 s.
- Calvino, Italo; **Ağaca Tüneyen Baron** (*Il barone rampante, 1947*), Çev. Aydın Emeç, E Yayınları, Birinci basım, Mart 1971, İstanbul, 254 s.
- Calvino, Italo; **Varolmayan Şövalye** (*Il cavaliere inesistente, 1959*), Çev. Gül Işık, Ada Yayınları, Birinci basım, Ekim 1985, İstanbul, 142 s.
- Calvino, Italo; **Atalarımız** (*I nostri antenati, 1960*), [*İkiye Bölünen Vikont, Çev.Rekin Teksoy; Ağaca Tüneyen Baron, Çev. Filiz Özdem; Varolmayan Şövalye, Çev. Neyyire Gül Işık*] Yapı Kredi Yayınları, Beşinci basım, Mayıs 2018, İstanbul, 435 s.
- Calvino, Italo; **Gözlemci** (*La giornata d'uno scrutatore, 1963*), Çev. Aydın Emeç, Can Yayınları, Birinci basım, 1998, İstanbul, 104 s.
- Calvino, Italo; **Sandık Gözlemcisinin Uzun Günü** (*La giornata d'uno scrutatore, 1963*), Çev. Semin Sayıt, Yapı Kredi Yayınları, Dördüncü basım, Şubat 2017, İstanbul, 75 s.

- Calvino, Italo; **Marcovaldo ya da Kentte Mevsimler** (*Marcovaldo ovvero Le stagioni in città, 1963, Öykü*), Çev. Rekin Teksoy, Can Yayınları, Birinci Basım, 1991, İstanbul, 146 s.
- Calvino, Italo; **Kozmokokmik Öyküler** (*Le Cosmicomiche, 1965, Öykü*), Çev. Eren Yücesan, Can Yayınları, Birinci Basım, 1990, İstanbul, 160 s.
- Calvino, Italo; Bütün **Kozmokokmik Öyküler** (*Tutte Le Cosmicomiche, 2002, Öykü*), Çev. Eren Yücesan Cendey/ Şemsa Gezgin, Yapı Kredi Yayınları, Beşinci Basım, Şubat 2018, İstanbul, 361 s.
- Calvino, Italo; **Zor Sevdalar** (*Gli amori difficili, 1970, Öykü*), Çev. Rekin Teksoy/ Semin Sayıt, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Eylül 2018, İstanbul, 361 s.
- Calvino, Italo; **Görünmez Kentler** (*Le Città invisibili, 1972, Deneme*, Çev. Işıl Saatçioğlu, Remzi Kitabevi Yayınları, Birinci Basım, Kasım 1990, İstanbul, 200 s.
- Calvino, Italo; **Kesişen Yazgılar Şatosu** (*Il castello dei destini incrociati, 1972, Roman*), Çev. Semin Sayıt, Can Yayınları, Birinci Basım, 1996, İstanbul, 128 s., Resimli.
- Calvino, Italo; **Amerika'da Bir İyimser.1959-1960** (*Un ottimista in Amerika. 1959-1960, 2014, Deneme*), Çev. Neyyire Gül Işık, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, 1Şubat 2017, İstanbul, 191 s., Fotoğraflı.
- Calvino, Italo; **Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu** (*Se una notte d'inverno un viaggiatore, 1979, Roman*), Çev. Ülker İnce, Can Yayınları, Birinci Basım, 1990, İstanbul, 263 s.
- Calvino, Italo; **Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu** (*Se una notte d'inverno un viaggiatore, 1979, Roman*), Çev. Eren Yücesan Candey, Yapı Kredi Yayınları, Onyedinci Basım, Nisan 2019, İstanbul, 249 s.
- Calvino, Italo; **Palomar** (*Palomar, 1983, Roman*), Çev. Rekin Teksoy, Can Yayınları, Birinci Basım, 1991, İstanbul, 122 s.
- Calvino, Italo; **Üç Deneme** (*Collezione di Sabbia, 1984, Deneme*), Çev. Bilge Karasu, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Eylül 1993, İstanbul, 37 s.
- Calvino, Italo; **Kum Koleksiyonu** (*Collezione di Sabbia, 1984, Deneme*), Çev. Kemal Atakay, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Ekim 2008, İstanbul, 214 s.
- Calvino, Italo; **Jaguar-Güneş Altında** (*Sotto il sole giaguaro, 1986, Öykü*), Çev. Kemal Atakay, Can Yayınları, Birinci Basım, 1997, İstanbul, 93 s.
- Calvino, Italo; **San Giovanni Yolu** (*La strada di San Giovanni, 1990, Anı*), Çev. Kemal Atakay, Yapı Kredi Yayınları, İkinci Basım, Şubat 2014, İstanbul, 93 s.
- Calvino, Italo; **Klasikleri Niçin Okumalı?** (*Perché leggere i classici, 2002, Deneme*), Çev. Kemal Atakay, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Mayıs 2008, İstanbul, 291 s.

- Calvino, Italo; **Sen 'Alo' Demeden Önce** (*Prima che tu dica 'pronto'*, 2002, *Öykü*), Çev. Şemsa Gezgin, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Aralık 2007, İstanbul, 214 s.
- Calvino, Italo; **Paris'te Bir Münzevi** (*Eremita a Parigi*, 1994), Çev. Neyyire Gül Işık, Yapı Kredi yayınları, Birinci basım, 2005, İstanbul, 264 s.
- Calvino, Italo; **Yeni Bir Sayfa** (*Una pietra sopra*, 2002, *Deneme-Söyleşi*), Çev. Kemal Atakay, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Basım, Aralık 2008, İstanbul, 371 s.
- Calvino, Italo; **Seçme Mektuplar 1945-1985** (*Lettere/ 1945-1985*, 2000), Çev. Meryem Mine Çilingiroğlu, Yapı Kredi Yayınları, Birinci basım, Haziran 2017, İstanbul, 544 s.

*

- Baranelli, Luca/ Ferrero Ernesto; **Calvino Albümü** (*Album Calvino*, 1995), Çev. Neyyire Gül Işık, Yapı Kredi Yayınları, Birinci basım, Mayıs 2018, İstanbul, 202 s., Fotoğraflı.